

۵. ابن سینا و تمثیل عرفانی، جلد دوم و سوم، هانری کُربن، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، ۱۳۸۴، بیست و هفت + ۳۴۶ + ۵۱ ص.

۵. تذکره تحفه سامی، سام میرزا صفوی، تصحیح و تحشیه دکتر رکن الدین همایون فرخ، تهران، اساطیر، ۱۳۸۴، سی و دو + ۴۳۵ + ۱۲ ص (تصویر).

این کتاب، افزون بر پیشگفتار مفصل آقای دکتر مهدی محقق در معرفی ابن سینا و آثارش حاوی متن فرانسوی تحقیقاتی است که هانری کربن فرانسوی در سال ۱۳۳۳ درباره ابن سینا و آثار و آرای او در تهران و پاریس انتشار داده است و ضمن آنها اصطلاحاتی همچون «تأویل»، روح، نفس و مانند آنها را شرح کرده است.

یکی از کتابهای سودمند که امکان مطالعه اوضاع اجتماعی آغاز دوران صفویه را به پژوهندگان می دهد، تحفه سامی است که با مطالعه آن می توان دریافت که نتایج مثبت توجه به ادب و فرهنگ چگونه معجز آسا جامعه را برای نیل به مقاصد عالی آماده می کند. نویسنده این کتاب سام میرزادومین فرزند شاه اسماعیل صفوی (۹۲۳ تا ۹۸۴) است که در کودکی و جوانی محضر استادان زمان را درک کرد و در سن پختگی به نوشتن کتاب پرداخت و پس از ده سال، در ۹۶۸، آن را به پایان برد. در این کتاب گزارش مختصر احوال ۷۱۱ شاعر و نمونه های سروده هایشان نقل شده است، و یکی از بهترین منابع در زمینه تاریخ ادبیات به شمار است.

علاوه بر این ترجمه فرانسوی چند رساله ابن سینا مثل حی بن یقظان و معراجنامه و سلامان و ابسال و تأثیر آنها بر آثار فیلسوفان و عرفای بعد به دست داده شده است. متن فارسی حی بن یقظان همراه با ترجمه فرانسوی و شرح فارسی در یک جلد جداگانه چاپ شده است.

۵. البراهین القاطعه، محمد جعفر استرآبادی، قم، بوستان کتاب، ۱۳۸۴، ۴۵۶ ص.

۵. ترجمه اناجیل اربعه، میر محمد باقر اسماعیل حسینی خاتون آبادی، به کوشش رسول جعفریان، تهران، مرکز پژوهشی میراث مکتوب، ۱۳۸۴، هفتاد و پنج + ۲۹۹ ص، فهرست.

محمد جعفر استرآبادی معروف به «شریعتمدار» که در سالهای ۱۱۹۸ تا ۱۲۶۳ می زیسته است، از بزرگان متکلمان مسلمان و صاحب تألیفات بسیار در زمینه کلام استدلالی و اصول اعتقادات است، از جمله همین کتاب که عنوان کامل آن البراهین القاطعه فی شرح تجرید العقائد الساطعه است. جلد حاضر (سوم) از دو «مقصد» چهارم و پنجم در باب نبوت و امامت تشکیل شده است که در آن وجوب بعثت و عصمت نبی و معجزه و نصب امام و عصمت امام و اعلمیت و افضلیت آنان مطرح و اثبات شده است.

سابقه آشنایی ایرانیان با انجیل و تورات به زمان آشنایی ما با اسلام و قرآن می رسد، اما ترجمه انجیل به زبان فارسی در روزگار صفویه انجام گرفته است. از انجیل چهار روایت در دست است و لذا به نام انجیلهای چهارگانه معروف است: متی، مرقس، لوقا، یوحنا، که در زمان صفویان، چه به وسیله کشیشان اروپایی و چه به دست علمای ایرانی به فارسی ترجمه شده اند، و یکی از

دقیق‌ترین ترجمه‌ها، آن است که به دست میرمحمدباقر حسینی خاتون آبادی تحقق یافته است و با توضیحات مترجم همراه است. این ترجمه به کوشش رسول جعفریان همراه با مقدمه‌ای مفصل و آموزنده چاپ شده است.

۵. جشن نامه ابن سینا، دکتر ذبیح‌الله صفا، تهران، انجمن آثار و مفاخر فرهنگی، تهران، ۱۳۸۴، بیست و هفت + ۲۲۹ ص، تصویر.

در سال ۱۳۳۰ به مناسبت جشن هزاره ابوعلی سینا مراسمی در جهت بزرگداشت ابوعلی سینا «یکی از درخشنده‌ترین ستارگان آسمان خرد و دانش ایران و اسلام» برپا شد که برگزاری جلسات سخنرانی از آن جمله بود و حاصل آن سخنرانی‌ها جداگانه انتشار یافت. به همان مناسبت استاد دکتر ذبیح‌الله صفا به نگارش جشن نامه ابن سینا پرداخت که در سال ۱۳۳۱ منتشر شد و اکنون چاپ تازه آن ارائه شده است. این کتاب شامل پنج بخش است: سرگذشت ابن سینا، کتب و رسالات، اشعار فارسی و عربی، آرای ابن سینا و مرتب او در علوم، جشن هزاره ... این کتاب مخصوصاً برای آگاهی از حضور ابن سینا در اروپا و کشورهای دیگر بسیار سودمند است.

۵. حزب سوسیالیست ملی کارگران ایران (سومکا)، غلامرضا عزیزی، تهران، مرکز اسناد انقلاب اسلامی، ۱۳۸۴، ۷۵۶ ص، جدول، تصویر، طرح.

در سال ۱۳۲۹، در آغاز فعالیت‌های سیاسی جمعی حزبی به نام «حزب سوسیالیست ملی کارگران ایران» تشکیل

شد که خلاصه آن به صورت «سومکا» شهرت یافت. بنیانگذار این حرکت شخصی به نام داوود منشی زاده (۱۳۰۱-۱۳۹۳)، از میهن پرستان تحصیلکرده در آلمان بود. اما درباره او و حزبی که تأسیس کرد، تاکنون تحقیق جدی و جامعی صورت نگرفته است. بنابراین کتاب حاضر بهترین منبع موجود درباره این تشکل سیاسی است.

۵ دانشنامه ادب فارسی، به سرپرستی حسن انوشه، تهران، سازمان چاپ و انتشارات وزارت ارشاد، جلد پنجم: قفقاز (آذربایجان، ارمنستان، گرجستان و جمهوری داغستان)، ۱۳۸۲، ده + ۶۷۱ ص؛ جلد ششم: ادب فارسی در آناتولی و بالکان، ۱۳۸۳، ده + ۹۶۶ ص رحلی.

زبان و ادب فارسی، افزون بر سرزمین ایران زمین و فلات ایران، از سده دوم هجری در سرزمین‌های پیرامون رواج و رونق داشته و از سده چهارم به بعد زبان رسمی بسیاری از مناطق دیگر از جمله افغانستان، هندوستان، ماوراءالنهر، عراق، آسیای صغیر و حتی مناطقی از بالکان بوده و در بسیاری از نقاط مثل هند، قفقاز، بالکان و آسیای صغیر در مقام زبان ارتباطات رسمی به کار می‌رفته است.

البته اطلاعات ما از وضع زبان و ادب فارسی در آن سرزمین‌ها تاکنون پراکنده و نامضبوط بوده است و منبعی تخصصی و تحقیقی که حاوی اطلاعات گوناگون درباره فارسی‌گویان و فارسی‌نویسان باشد، در اختیار نداشته‌ایم، که این نقص خوشوقتانه با تدوین دانشنامه ادب فارسی رفع شده است.

دانشنامه ادب فارسی کتابی کلان و گرانسنگ است که تاکنون شش جلد از آن انتشار یافته است؛ (۱) ادب فارسی در آسیای میانه [ماوراءالنهر]؛

۲) فرهنگنامه ادبی فارسی (اصطلاحات، موضوعات و مضامین ادب فارسی)؛

۳) ادب فارسی در افغانستان؛

۴) ادب فارسی در شبه قاره (هند، پاکستان و بنگلادش در سه جلد)؛

۵) ادب فارسی در قفقاز؛

۶) ادب فارسی در آناتولی و بالکان؛

جلد پنجم این مجموعه ارجمند و پرفایده به معرفی ادب فارسی در قفقاز اختصاص دارد که چند جمهوری در آن وجود دارند: آذربایجان، ارمنستان، داغستان و گرجستان در پهنه‌ای به وسعت ۲۳۵۷۰۰ کیلومتر مربع سابقه وجود مشترک ایران با خطه قفقاز به قرن‌های پیش از میلاد می‌رسد و اولین نشانه‌های آن به روزگار هخامنشیان مربوط می‌شود. ایران و قفقاز از آن پس تار و پود گار قاجاریه و نفوذ استعماری روسیه به منطقه سرنوشت مشترک داشته‌اند و قفقاز غالباً جزئی از ایران بوده است به همین جهت سابقه زبان و ادب فارسی در آن خطه بسیار قدیمی است و چه بسیار از دانشمندان و شاعران و نویسندگان قفقازی که به فارسی نوشته‌اند و شعر سروده‌اند. جلد پنجم دانشنامه ادب فارسی برای آگاهی از این سابقه و پیوندها و ارتباطات بسیار مغتنم و سودمند است. این جلد با «آباشیدزه» تاریخنگار معاصر گرجی آغاز می‌شود و به «یوسفی قراباغی» پایان می‌گیرد. همین قول و حکم در مورد جلد ششم یعنی ادب فارسی در آناتولی و بالکان هم صادق است، بویژه که سابقه و دامنه روابط ایران با آسیای صغیر و بالکان (از جمله یونان) پس طولانی و گسترده است. این جلد با «آتالای» (۱۸۸۲ تا ۱۹۶۵) نویسنده و زبان‌شناس ترکیه آغاز می‌شود و به «یونس امره» (۱۹۳۸ تا ۱۹۷۰ ق) شاعر و عارف عثمانی پایان می‌پذیرد.

زحمت و صبر و کوشش سرپرست طرح و

همکارانش در خور قدردانی و سپاسگزاری است.

۵. دانشنامه ائمه جمعه کشور، سید محمد کاظم مدرسی (و) میرزا محمد کاظمینی، یزد، بنیاد ریحانة الرسول، ۱۳۸۴، ۲ جلد، هفتاد و شش + بیست و چهار + ۱۲۴۶ ص.

بنیاد پژوهشی «ریحانة الرسول» که در فروردین ۱۳۷۸ به همت میرزا محمد کاظمینی در یزد تأسیس شده است، افزون بر فعالیت‌های علمی و فرهنگی دست به انتشار یک رشته کتابهای مرجع زده است که دانشنامه ائمه جمعه کشور از آن جمله است. این کتاب حاوی شرح حال و گزارش آثار بیش از هزار تن از امامان جمعه در سراسر کشور است.

۵. دانشنامه جهان اسلام، جلد ۹، حرف ث - جران العود، زیر نظر غلامعلی حداد عادل، تهران، بنیاد دایرة المعارف اسلامی، ۱۳۸۴، بیست و هشت + ۸۲۰ ص، رحلی.

در جلد نهم دانشنامه جهان اسلام، که به صورتی منقح و چشمگیر انتشار یافته است با اسامی، اصطلاحات و به طور مدخلهایی که ذیل حروف «ث» و «ج» جای دارند، آشنایی شویم، که از این میان می‌توان به علاء الدین علی ثابت (شاعر ترک سده یازدهم)، ثابتات ازلی (از مفاهیم کلامی معتزله)، ثابت بن قره (فیلسوف و ریاضیدان سده سوم)، ثابت و متغیر (مسئله‌ای در فلسفه)، ثریا (روزنامه)، ابواسحاق ثعالبی، حدیث ثقلین، جامع (مسجد)، جانور / جانورشناسی، جبر و مقابله، جبرئیل بن بختیشوع، جبهه ملی، جدّه... اشاره کرد.